

PANORAMA

5 AUGUSTUS 1943 - No. 16

LOSSE NUMMERS 16 CENT

IN DEN OOGSTTIJD

TEKENING H. GIESEN

EEN FRANSCH MARINEVAARTUIG IS WEER VLOT

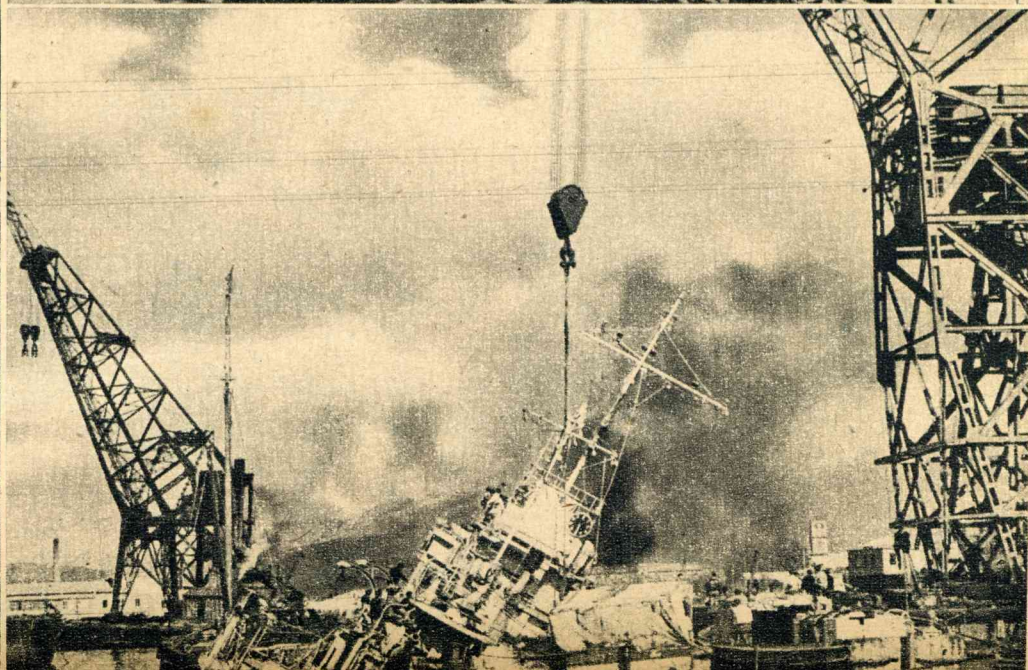
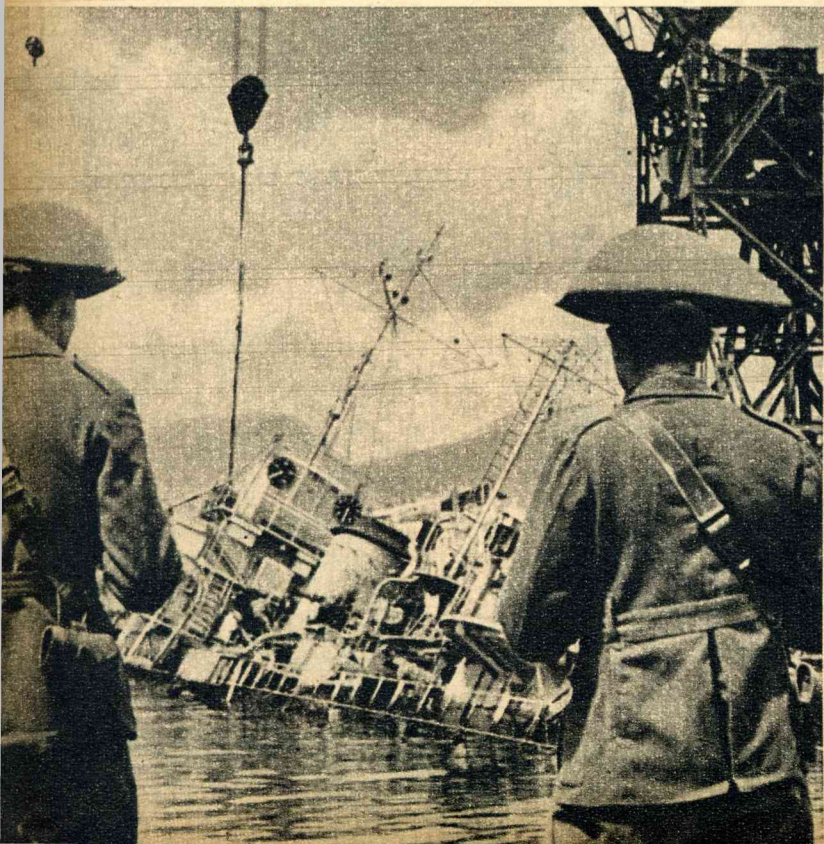
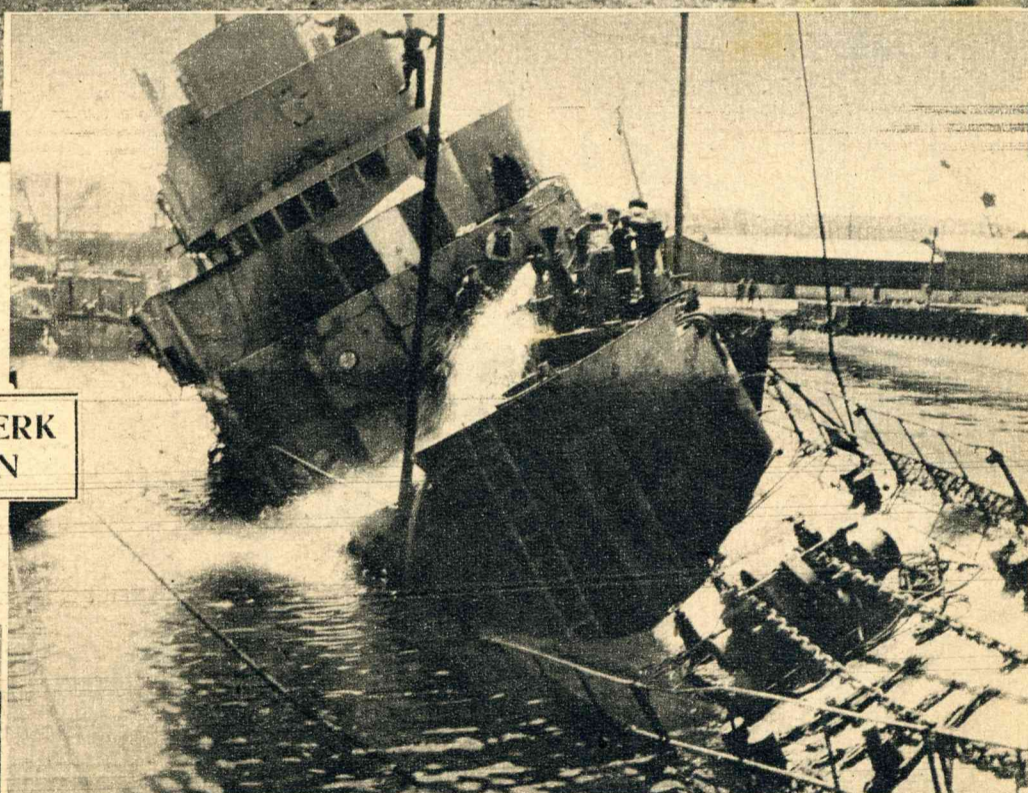
EEN VLOOT

herrijst uit de golven

Zoals men zich herinneren zal, werd op 27 November van het vorig jaar de Fransche marinebasis Toulon door troepen van de Asmogendheden bezet, bij welke gelegenheid verschillende Fransche oorlogsschepen, die zich in de haven bevonden, door de eigen bemanning tot zinken werden gebracht. Vrijwel onmiddellijk daarna begonnen Italiaansche marine-technici met het bergen van de gezonken schepen. Deze arbeid is thans zoover gevorderd, dat enkele schepen weer aan de oppervlakte zijn gebracht. Het waardevolle materiaal wordt geborgen.

BERGINGSWERK TE TOULON

Orbis-Holland

Drie harten van honingkoek

Een Hongaarsch verhaal van Ujházi György

Het manvolk was vechtluchtig bij ons. Vooral dien zomer. Niet bepaald uit slechtheid. Neen, zoo maar, uit bravuur. Helaas, vurig bloed vat snel vuur. Een geheimzinnige onrust smeulde in dien tijd in de harten, er was weinig noodig om de gemoederen in lichtelaai te zetten. Er ging nauwelijks een Zondag voorbij waarop de bewoners van het benedeneinde van het dorp niet samentroffen met de bewoners van het bovineinde. En het kwam zelfs een paar maal voor, dat een of twee jonge kerels, badend in hun bloed, op den vloer van de herberg achterbleven. Noch de zachtzinnige, hartroerende predikatie van den pastoor, noch de harde vermaningen van den dorpsrechter Ferenc Kúrti hadden vat op hun strijdlust.

Men kan zich dus indenken wat een spanning, opwinding, rusteloosheid het dorp aangrepen, toen de kermis naderde. In 't geheim, maar toch voelbaar, bereidde de jeugd zich voor.

Zwart torenden de wolken van de onrust zich op, zij verduisterden zelfs de gezichten van de meest optimistische. Daarna, toen een groote hulptrouw gendarmen het dorp bezette, drukte een wilde somberheid op de heele bevolking van het dorp. Onheilspeilend wuifden de haneveeren op de helmen der gendarmen, glinsterden de bajonetten van de patrouilles.

Zoo brak de dag van de kermis aan. Op het oog begon alles zooals anders: de tenten opgeslagen over de heele lengte van de Hoofdstraat, de markt vol met een kriolende menschenmenigte. Overal een kleurigheid, bontbeschilderde honingkoeken, schreeuwende papierslangen, geglazuurde schalen, houten pollepels, glazen, beschilderde waterkruiken. Er was ook een luchtschommel en een hoofd van Jut. Ja, het beloofde een mooie kermis te worden.

Plichtsgetroou kwam iedereen in de mis, groot en klein. Op den drempel van de kerk stond, zooals gewoonlijk, Mihály Duró. Ernstig, waardig, zooals het den varkenshoeder van den graaf betaamt. Naast hem de kleine varkenshoeder Ferko Keeze en een paar kinderen op bloote voeten van de armsten van het dorp.

Mihály Duró was een stil, in eenzaamheid levend mensch. Lang geleden was hij uit militair dienst gekomen, hij was begonnen te sparen, maar toch trouwde hij niet.

Zwijgzaam van aard, raakte hij niet met de anderen bevriend, hij ontgroeide ze. Maar desondanks hield men toch van hem. Hij kon prachtig op zijn schalmei spelen. Van 't oehndgloren af hoorde iedereen opgewekt zijn vroolijke, schrilte tonen, die hij in bonte modulaties de lucht in blies. Maar vooral de kinderen hielden van hem. Een teedere, zacht glimlachende geest leefde in hem.

Nu speelde hij godvruchtig het heilige lied: „Met offers komt Uw volk tot U...“

Na de mis verspreidden de menschen zich onder rustig gepraat. Zij keken wat rond, bewonderden de vele nieuwigheden. De ouden hadden het natuurlijk over den goeden ouden tijd, toen alles mooier was en goedkooper. Maar daarom bleven hun oogen, hun harten toch aan de een of andere uitstalling hangen. De kinderen bliezen op piepertjes, sloegen op hun trommel-tjes, likten aan het kleurige suikergoed, slaakten luide gillen.

In hun spiegelglanzen- de laarzen stonden de jongemannen zwijsend bonte harten van honingkoek uit te zoeken.

Schapevoolkjes dardelen aan den hemel. Een mooie, warme herfstzon straalde. Vredebrengend, hartverlichtend.

Tot het klokgelui van twaalf uur gebeurde er niets. Zelfs geen luidruchtig woord werd gesproken. De vertrouwensvullere naturen zeiden al: „Je zult zien...“ er komt geen vechtpartij.

„Laten wij den dag niet prijzen, vóór de avond gevallen is...“ bromden anderen. Maar het was een feit dat er rust, stilte heerschte. Een beetje te erg.

's Middags, toen de meisjes verschenen, werd het levendiger. De harten werden opgewekt, de grappen begonnen. Losser, steeds losser kwamen de gemoederen. Zelfs de gendarmen bewaakten de vroolijken niet meer. De meisjes, de jongens mengden zich en op het pleintje voor de herberg begon men den dans.

Nergens oneemigheid.

Opeens brengt iemand het bericht: „Hebben jullie het gehoord? Mihály Duró heeft drie harten van honingkoek gekocht.“

Eerst lachte men er om.

„Nou... kijk, kijk, die Mihály...“

Later namen de jongemannen het geval met ernstige woorden op:

„Voor wie heeft hij ze dan gekocht?“

„En inoens drie!“

Palkó Kúrti, de zoon van den rechter, knip-oogde: „Hij zal 't wel bekennen.“

„Wij zullen 't wel uit hem krijgen...“ dreigde een andere stem boosaardig.

„Vast en zeker...“ grimlachten anderen en fluisterend trokken zij zich in de gelagkamer terug.

Van nu af vloede de wijn rijkelijk.

„Ze zeggen...“ rumoerde opeens een jonge kerel uit het bovineinde van het dorp, „ze zeggen dat hij er een aan Juli Kemjeres brengt!“

„Aan wie...? Aan mijn Juli...?“ bromt Janos Szücs en schudt zijn vuist.

In werkelijkheid geloofde niemand het, maar ze maakten elkaar gek, vurden elkaar aan.

Buiten werd de dans gestaakt. De schemering viel. Rode stralen speelden aan den westelijken hemel. Toen werd de heele hemel rood, in stroomend bloed zonk de zon.

Een drukkende schemering vulde de gelagkamer. Men sprak er reeds over hoe men den varkenshoeder kon opzoeken.

De lamp werd aangestoken.

Toen trad Mihály Duró binnen. Bescheiden knikte hij en zei:

„Goedenavond...“ en hij zette zich rustig op het einde van de bank.

De jongens knarsten hun tanden, maar zij hielden zich in: een gevecht heeft ook zijn regels.

Eerst moet men den betrokkene met woorden betasten. Palkó Kúrti begon:

„Wij hooren... dat je een hart van honingkoek gekocht hebt, Mihály...“

„Wie dat verteld heeft, heeft 't goed verteld,“ knikte de oude vrijezeel en keek in gedachten voor zich uit. Hij zag de gezichten om zich heen niet.

„Je brengt het zeker... aan een meisje?“ vroeg Janos Szücs over zijn schouder. Hij deed dat, om zijn woorden licht te laten klinken, maar zij vielen zwaar en hard. Mihály Duró lette op, alleen uit zijn ooghoeken.

„Aan een meisje?“ Een warme glimlach glansde om zijn mond. „Niet aan één meisje,“ deed hij ondengend, „maar aan meisjes!“ En hij lachte smakelijk.

„Dat is eerlijk gezegd!“ Palkó Kúrti sloeg op de tafel, zoodat de glazen rinkelend dansten.

Mihály Duró richtte zich op. Hij keek rond. Een vreemde, hartroerende droetheit kwam in zijn oogen.

„Maken jullie geen herrie,“ zei hij rustig, en stond op om naar de deur te gaan. Hij wilde deze losbandige, verwilderde kerels niet om zich heen hebben.

Janos Szücs versperde hem den weg.

„Niets daarvan!“ schreeuwde hij. „Ik heb wat met je te verrekennen!“

Mihály Duró keek hem vredelievend aan.

„Wij hebben niets met elkaar te maken, Jani...“

Hierop gooide iemand de rookende olielamp uit. Het werd donker, boosaardig donker.

Het volgende oogenblik ontstond hevige runoer. Kelen roehelden, pezen scheurden van het woeste rukken, beenderen kraakten, vuisten hamerden en opeens glinsterden de messen.

Mihály Duró bleef, in het hart gestoken, dood op den bloedbevleeten vloer achter.

Dezen avond heerschte een vreeselijke stilte in het dorp.

Afsehuw.

De verre sterren dan- den hoopvolle lichtglanzen op de wereld.

In rouw gedompeld waakte het heele dorp.

Den derden dag be- groeven zij oom Mihály.

Achter de kist strom- pelde Ferko Keeze, met in zijn hand de welluiden- de schalmei, waardoor Mihály Duró nooit meer zijn bonte, verlokende melodietjes zou blazen.

Iedereen stond om het graf.

Rentmeester Viramji was ook gekomen niet zijn drie moederlooze dochtertjes: Zsofi, Marka, Katika.

En in de beven- de handjes van de drie meisjes kleurde een klein hartje van honingkoek.

De drie harten van honingkoek van oom Mihály.

Met behuilde oogen keken de vrouwen er naar, de meisjes, de kinderen, de ouden. Alleen de jonge mannen durfden hun oogen niet op te heffen...

Sindsdien is het bij ons gewoonte geworden om op het heft van een mes een klein hart te kerven en de mannen zeggen dan ingehouden: „Dit is... het hart van Mihály Duró.“

En zij heffen tegen niemand de hand op.

Ons lot is hard, dat het bloed door bloed ver- anderen moet.

Gezegend zij de gedachten van Mihály Duró!

De postduivenhond, gereed om naar een vooruitgeschoven linie een paar mandjes met postduiven over te brengen

POSTDUIVEN VOOR HET LEGER

Ook honden verleen hun medewerking

Ondanks den geperfectioneerden berich- tendienst door veldtelefoon en radio gebruikt het leger te velde voor het verzenden van bepaalde berichten en in bepaalde omstandigheden toch altijd nog postduiven. Deze worden dan door hierop speciaal afgerichte honden naar de plaats van bestemming gebracht, meestal ver vooruitgeschoven posten, waar men in geval van nood de snelvliegende luchtkoeriers loslaat voor het overbrengen van nieuws of bevelen.

Jonge postduiven, door de legerafdeeling, die speciaal met dezen dienst is belast, met veel zorg gefokt.

Door het hoge gras voor het grootste deel onzichtbaar sluipt de hond naar de stelling waar hij wordt verwacht, met de stevig op zijn rug vastgebonden korfjes, waarin de postduiven zijn opgeborgen.

Mauritius

En in de beven- de handjes kleurde een hartje van honingkoek. Teeken B. ten Have

Het doek van den prijswinnaar. V.l.n.r.: Michiel de Ruyter, prins Willem III en Cornelis Tromp. Zij staan voor een prachtig zeventiende-eeuwsch gobelin met landschap.

JONGE SCHILDERS

beelden onze historie uit

het schilderen van een historisch onderwerp. De winnaar van dezen Paul Tétar van Elven-prijs wordt in staat gesteld om gedurende vier jaar in het buitenland te studeren, twee jaar in Italië en even zoo lang in Duitschland of Frankrijk.

De jury kende dit jaar den prijs toe aan den 22-jarigen kunstschilder D. Schwagermann uit Schiedam, den zoon van den conservator van het stedelijk museum ter plaatse. De prijswinnaar studeerde aan de Rotterdamse Academie, waarna hij in het bezit kwam van de akte M.O. handen rechtlijnig teekenen.

Als onderwerp werd dezen keer opgegeven de

1666 ontstaan tusschen de twee grootste zeehelden De Ruyter en Tromp, had de afzetting van den laatste ten gevolge. Het griftele Tromp, toen hij de schuld kreeg van De Ruyter's nederlaag, terwijl hij naar zijn meening de Engelschen verslagen had en dacht er behaald en lof verdiend te hebben. Tromp leefde hierna als ambtelooze burger. In het jaar 1673 deed de prins van Oranje een beroep op Tromp. Om De Ruyter de meerderheid boven alle admirals om dus ook boven Tromp te verzekeren, verhiel de prins hem tot luitenant-admiraal-generaal, terwijl Tromp de belofte ontving, dat hij De Ruyter na zijn dood in al zijn waardigheden zou opvolgen. Toen aldus de verzoening goed was voorbereid, liet prins Willem de beide zeehelden bij zich komen, sprak hen hartelijk toe en hield hun voor, hoe de dienst van het vaderland hun eendrachtige samenwerking vorderde.

Op die woorden reikten beiden elkaar de rechterhand en beloofden, ten aanhooren van den prins, al het verledene te zullen vergeten en voortaan in trouwe vriendschap te leven."

De schrijver H. A. Lunshof ziet de verzoening der beide zeehelden minder tam dan Van Lennep.

Hij schrijft o.m. in zijn boeiend boek „De stuurman van De groene Leeuw“:

„De Ruyter is geen engelachtige natuur; hij kan een lastig man zijn, schrikt voor een ruw woord niet terug en heeft bijwijlen een onaangename humeur. Ook Cornelis Tromp is geen zachtmoedige mensch. Hij ziet in De Ruyter den man, die zijn carrière heeft gebroken.

Direct is de toon hooglopend. De Ruyter begint te zeggen, dat hij den heer Cornelis Tromp wel is waar als een deugdelijk en braaf soldaat beschouwt, maar geenszins bekwaam om te commandeeren, noch om gecommandeerd te worden, daar hij te furieus is. Tromp, driftig wordend, stelt daar tegenover, dat De Ruyter vecht als een „lamzak“, dat zijn vrouw hem in alle gezelschappen blameert, dat zijn zoon en

stiefzoon niet en deugen, dat De Ruyter in den vierdaagschen zeeslag het door Tromp genomen admiraalschip heeft laten verbranden uit louter jaloezie. Het oude verwijl Een heftige woordenwisseling. De oude admiraal tegenover den jongeren. De Ruyter blijft superieur. Zijn vrouw verdedigt hij met een enkele opmerking: „Zij is niet van zulk een humeur om kwaden achterklap te voeren.“ Het Engelsche schip heeft hij krachtens order van de Staten laten verbranden; zijn zoon noch stiefzoon kunnen voor fouten verantwoordelijk worden gesteld, daar zij ten tijde van Tromp's admiraalschap nog geen zelfstandig commando voerden. Voor de rest: laat Tromp gerust het opperbevelhebberschap bekleeden. „Ik ben op mijn leeftijd gaarne thuis.“

De prins ziet echter de beteekenis van De Ruyter. De andere moet zich tot absolute gehoorzaamheid verplichten. Dezen eisch stelt hij aan Tromp, gedurende het eerste onderhoud, dat mislukt, en het tweede. Zwarte strijd voor Tromp's eigenliefde! Tusschen zijn begeerte om weer aan den slag te gaan en zijn haat tegen De Ruyter. Voor De Ruyter is de zaak eenvoudiger. Zijn natuur is eerder tot verzoening geneigd. Bovendien heeft hij in dit spel de beste troeven in handen. Ook hierin toont hij zich de grootste strateeg van hen beiden. Tromp zwicht ten slotte."

In een tweede onderhoud bij den prins reiken de beide mannen elkaar de hand. Dit plechtige moment der verzoening en handreiking werd nu door degenen, die mededongen naar den Tétar van Elven-prijs in beeld gebracht.

Drie dezer doeken zijn geëxposeerd in de zalen van Arti et Amicitiae, aan het Rokink te Amsterdam. Het zijn de schilderijen van den prijswinnaar D. Schwagermann, te Schiedam,

en van de schilders A. Kikkert en M. Zijlmans, te Rotterdam.

In een onderhoud, dat wij hadden met den heer Schwagermann, vertelde deze, dat hij uitvoerende studie had gemaakt van de historie en de costuumkunde. Voor een goed gelijkenis bestudeerde hij, wat De Ruyter betreft, het bekende doonmasker, vervaardigd door dien tijdgenoot Rombout Verhulst, en wat Tromp en Willem III aangaa verschillende bekende prenten.

Als hoofddoel had de schilder zich gesteld iets monumentaals te brengen. Daarom plaatst hij zijn doek verticaal en zijn figuren gaaf een hoogte van één meter. Op den achtergrond ziet men een rijk gobelin, waarop een zeventiende-eeuwsch landschap. Hiervoor staan De Ruyter, Tromp en de prins. Hun kleeding is zwaar en breed. De Ruyter ziet er nog hoer eenvoudig uit. Hij is gekleed in het zwart met goud bestikt vest. Tromp heeft een rood costuum aan, met grijs vest, en de prins is in barok: een danastoren rok en goud vest. Zijn type is donker en intelligent.

De drie figuren staan op een vloer van groote tegels. De Ruyter strekt op resoluut wijze zijn arm. De houding van Tromp is meefelend. De prins ziet belangstellend toe als wil hij het gebaar begeleiden. Veel actvertoont dit verk niet, daartoe werkte echter de keuze van het onderwerp niet mede. „O grond van de ernstige toewijding“ heeft de jury den prijs toegekend aan deze inzending.

Ook de twee andere schilderijen zijn geroepgekomen in iverigen arbeid. Deze schildernamen het taereel horizontaal.

In de expositiezaal ligt het rapport van de jury ter inzage. Hierin wordt o.m. gezegd, dat de opdracht hoge eischen stelde aan de jongkustenaars en dat dezen dan ook niet aan die eischen hebben voldaan. Hun toegewijde arbeid echter met waardering genoemd.

Wij reproduceere hier de drie werke welke een zelfde interessant onderwerp, e op eigen manier, beha delen.

Een verdienstelijke tekening van Michiel handen. - Voorstud van den prijswinnaar Panorama-Va

VERZOENING DER ADMIRAALS DE RUYTER EN TROMP

In het jaar 1896 stierf te Scheveningen, op 73-jarigen leeftijd, de historischschilder en geleerde Paul Tétar van Elven. Tijdens zijn leven was hij o.m. leeraar geweest aan de polytechnische school te Delft, in welke stad men een museum vindt, dat zijn naam draagt.

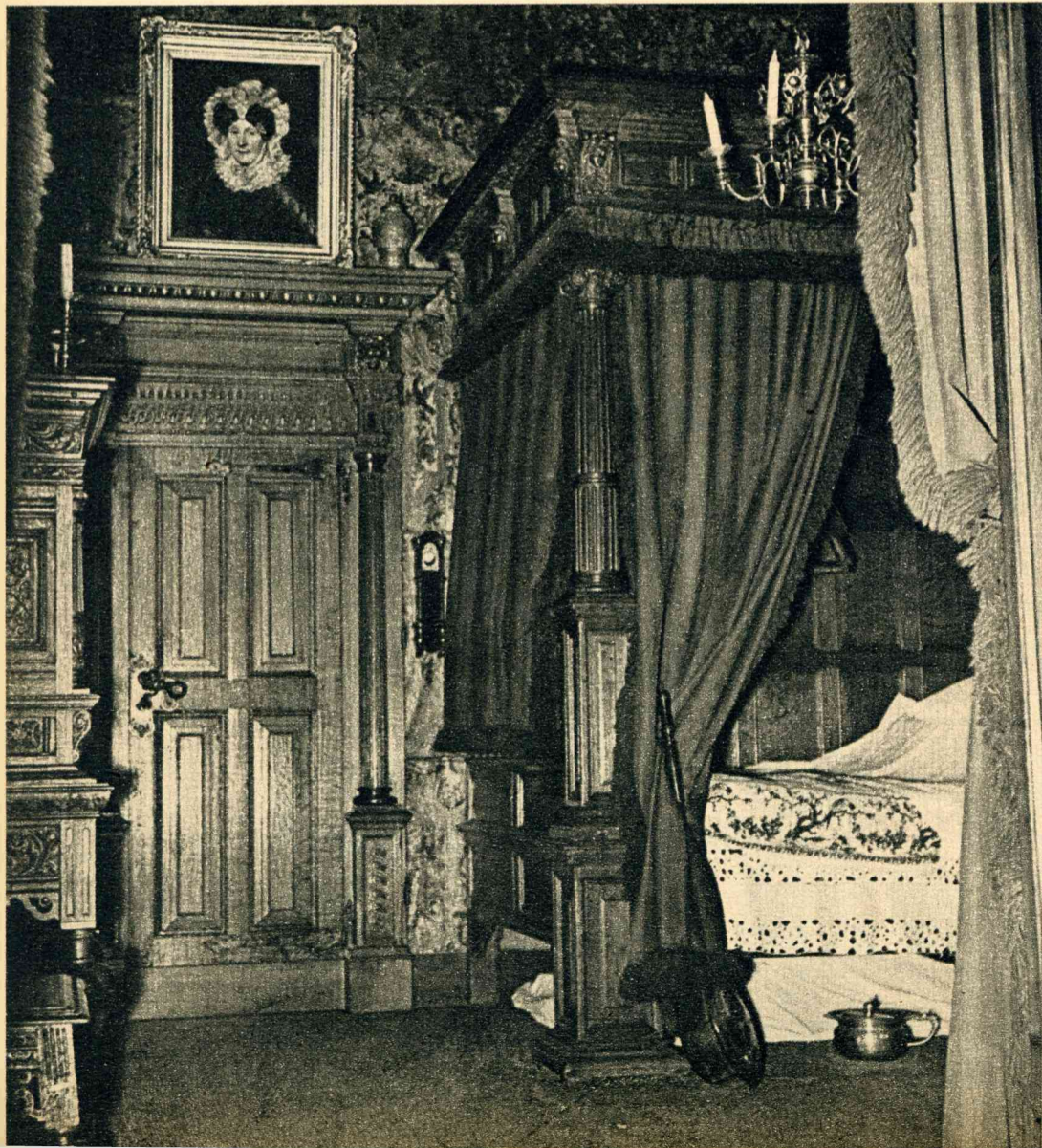
Deze kunstenaar liet een fonds na, waaruit de financiële middelen worden geput voor een periodieken prijs aan jonge kunstschidders beneden de dertig jaar. De opdracht luidt steeds

in onze vaderlandse geschiedenis zoo belangrijke en ontroerende gebeurtenis: De verzoening van de beroemde admirals Michiel Adriaansz. de Ruyter en Cornelis Tromp, door prins Willem III.

Wij lezen omtrent deze gebeurtenis o.m. het volgende in „Neerlands Geschiedenis en Volksleven“, schetsen van Van Lennep, Moll en Ter Gouw:

„De onenigheid, na het ongelukkige zeegevecht van den vierden en vijften Augustus

HET ROTTERDAMSCH LEESKABINET

En der cultureele instellingen, waarop Rotterdam met recht trotsch ging, was het Rotterdamsch Leeskabinet, gevestigd in een ruim pand aan de Geldersche Kade, waar men een fraai uitzicht had op karakteristiek Rotterdam: binnenhavens gevuld met sehepen!

De groote brand van Mei 1940 blies alles echter weg. Met het huis en zijn inrichting gingen, helaas, 130.000 geselecteerde boekdeelen verloren. In 't begin was men, begrijpelijk, moedeloos. Maar de optimisten, die bleven gelooven aan het behoud van dit bibliografisch centrum van wetenschap en kunst, werden door de feiten in 't gelijk gesteld.

Op de eerste plaats was daar de prachtige daad van de Stichting Erasmus, die het kapitale patriciërshuis van wijlen dr. E. van Rijekevorsel, aan de Parklaan 3 te Rotterdam, gratis beschikbaar stelde voor de nieuwe vestiging van het Leeskabinet. Voorts werden circa 25.000 boekdeelen weer verkregen, een nieuwe basis, waarop voortgebouwd kan worden. Ten derde bleven alle leden de instelling trouw. Het was niet zonder innige voldoening, dat de heer J. E. van der Pot, de deskundige en ambitieuze bibliothecaris, ons deze blijde feiten mededeelde.

De beschikbaarstelling van de patriciërs-

De instelling vond een waardig onderkomen in een patriciërshuis

woning bleek wel een zeer groot geschenk! Dit huis toch mag, wat zijn inrichting en interieur betreft, tot de mooiste van de stad, misschien wel van ons land, gerekend worden. De vertrekken zijn ruim en riant en, tot in de details, voornaam en met grooten smaak ingericht. Men vindt er breede marmere gangen, prachtig bewerkte trapleuningen, kunstig gebeeldhouwde deuren en sierlijke lambriezingen en plafonds.

Benige kamers zijn intact gehouden en tot museumvertrekken verklaard, bijvoorbeeld op de tweede verdieping de „oude kamer“, met o.m. een antiek ledikant; de portrettenkamer, waar men de kleurige contereitsels ziet van het voorgeslacht der familie van Rijekevorsel en waar een massieve eikenhouten kist en vele kunstvoorwerpen vallen te bewonderen. Op deze verdieping bevindt zich ook het studeervertrek van den bibliothecaris en een vertrek, waarin de speciale afdeling van het Leeskabinet betreffende Oud-Rotterdam werd ondergebracht.

Eén verdieping lag op de eerste etage, z de groote en klei leeszaal, gelegen het uitleenbureau.

De kleine leeszaal met haar krantenta en boekenkasten v letterkundige werke loopt ineen met groote leeszaal, wa op een lange tafel nieuwste boeken, n aangenaam prijken. rijen zieh de werke en kunst. Een breec tuin uitziet, waar toeven, schenkt ide studeerende bezoek Beneden is de hoorend tijdschriete oude keuken met voorwerpen tot ge

In een der museumvertrekken bevindt zich een oud bed met hemel en zware, groene gordijnen.

Vier kijkjes in het Leeskabinet haard in de directiekamer en

ERS ie uit

en van de schilders A. Kikkert en M. Zijlman, te Rotterdam.

In een onderhoud, dat wij hadden met den heer Sehwaigermann, vertelde deze, dat hij uitvoerende studies had gemaakt van de historie en de costuumkunde. Voor een goede gelijkenis bestudeerde hij, wat De Ruyter betreft, het bekende doodenmasker, vervaardigd door diens tijdgenoot Rombout Verhulst, en wat Tromp en Willem III aangaat verschillende bekende prenten.

Ruyter in den Tromp genomen worden uit louter eeffte woorden- over den jonge- Zijn vrouw ver- ing: „Zij is niet n achterklap te ft hij krachtens den; zijn zoon en verantwoor- ten tijde van een zelfstandig st: laat Tromp ap bekleeden. e thuis.”

Als hoofddoel had de schilder zich gesteld iets monumentaals te brengen. Daarom plaatste hij zijn doek verticaal en zijn figuren gaf hij een hoogte van één meter. Op den achtergrond ziet men een rijk gobelin, waarop een zeventiende-eeuwse landschap. Hiervoor staan De Ruyter, Tromp en de prins. Hun kleeding is zwierig en breed. De Ruyter ziet er nog het eenvoudigst uit. Hij is gekleed in het zwart, met goud bestikt vest. Tromp heeft een rood costuum aan, met grijs vest, en de prins is in barok: een danasten rok en goud vest. Zijn type is donker en intelligent.

ekenis van De n tot absolute en eisch stelt ste onderhoud, are strijd voor zijn begeerte zijn zaak tegen e zaak eenvou- verzoening ge- tel spel de beste toont hij zich beiden. Tromp en prins reiken

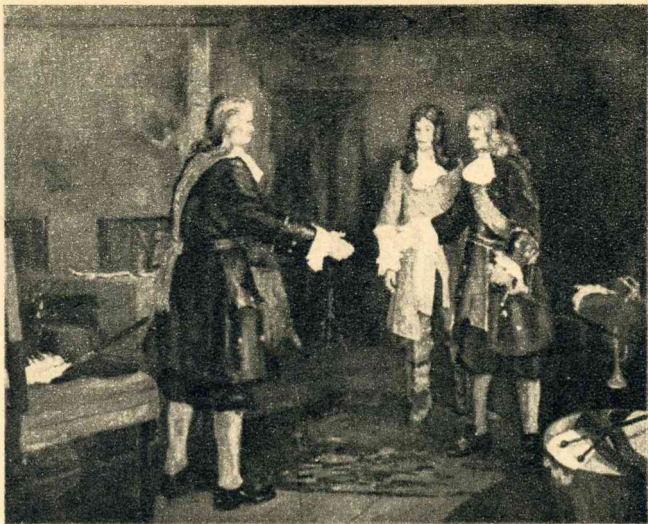
De drie figuren staan op een vloer van groote tegels. De Ruyter strekt op resolute wijze zijn arm. De houding van Tromp is meer weifelend. De prins ziet belangstellend toe, als wil hij het gebaar begeleiden. Veel actie vertoont dit werk niet, daartoe werkte echter de keuze van het onderwerp niet mede. „Op grond van de ernstige toewijding” heeft de jury den prijs toegekend aan deze inzending.

Ook de twee andere schilderijen zijn gereed- gekomen in ijvigen arbeid. Deze schilders namen het tafereel horizontaal.

In de expositiezaal ligt het rapport van de jury ter inzage. Hierin wordt o.m. gezegd, dat de opdracht hooge eischen stelde aan de jonge kunstenaars en dat dezen dan ook niet aan die eischen hebben voldaan. Hun toegewijde arbeid wordt echter met waar- deering genoemd.

Wij reproduceeren hier de drie werken, welke een zeldde inter- essant onderwerp, elk op eigen manier, behan- delen. H.

Een verdienstelijke teekening van Michiel's handen. - Voorstudie van den prijswinnaar. Panorama-Valks

De schilder A. Kikkert plaatste zijn figuren in een ruim vertrek.

De compositie van den schilder M. Zijlman. Als fout werd aangemerkt, dat De Ruyter nog gezeten is.

SKABINET

De instelling vond een waardig onderkomen in een patriciërshuis

bleek wel een zeer groot geschenk! Dit mag, wat zijn inrichting en interieur tot de mooiste van de stad, mis- wel van ons land, gerekend worden. De ken zijn ruim en riant en, tot in de voornaam en met grooten smaak. Men vindt er breede marmeren, prachtig bewerkte trapleuningen, kunstbeeldhouwde deuren en sierlijke lambri- en plafonds.

Een verdieping lager. op de eerste etage, zijn de groote en kleine leeszaal en kleine leeszalen gelegen en het uitleenbureau.

De kleine leeszaal, met haar krantentafel en boekenkasten van letterkundige werken, loopt ineen met de groote leeszaal, waar op een lange tafel de nieuwste boeken, met hun sierlijke banden, aangenaam prijken. In de omringende kasten rijen zich de werken betreffende geschiedenis en kunst. Een breede serre, die op een langen tuin uitziet, waar men 's zomers prettig kan toeven, schenkt ideale zijtes voor lezende of studeerende bezoekers.

Beneden is de juristenkamer met bijbe- hoorend tijdschriftenmagazijn, terwijl de ruime, oude keuken met de vele glanzend-kopereu voorwerpen tot gezellige koffiekamer, in antie-

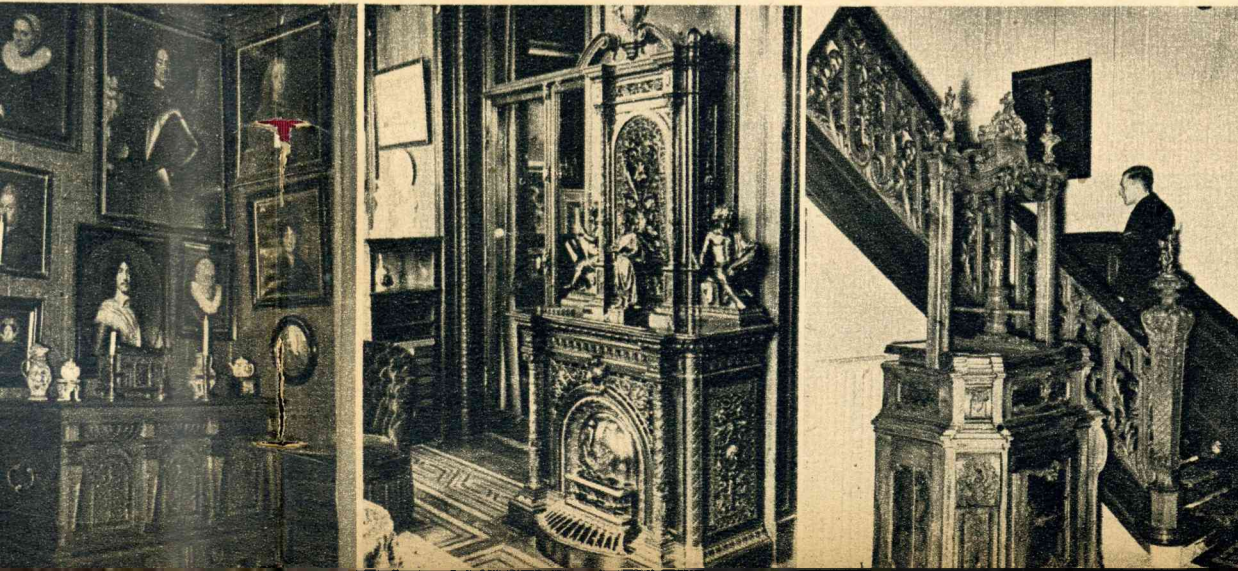
Een deel van de groote leeszaal met boekentafel en serre.

ken stijl, voor de leden werd ingericht. In het onderhuis bevinden zich ten slotte nog boeken- magazijnen.

Onze foto's illustreeren dit nieuwe Rotter- damsche Lees kabinet, met zijn oude en rijke entourage, zijn waardevolle, kostbare interieurs en voornaam cachet!

Als een feniks verrees het, vernieuwd, uit zijn asch en heeft zijn nuttige taak aangevangen, met alle ijver en optimisme en hoop op vreedger tijden. H.

Vier kijkjes in het Lees kabinet: de kleine leeszaal, een collectie familieportretten, de monumentale haard in de directiekamer en het trappenhuis, waar een kostbare pers staat. Panorama-v. d. Wal

GERT JAN'S KRITIEKE JAAR....

Vervolgroman door Elisabeth van Noordt

KORTE INHOUD VAN HET VOORAFGAANDE: Gert Jan van den Bergh, de jonge, wils- krachtige boer, wiens vader overleed, heeft de leiding op zich genomen van de Overijselse boerderij de Wilgenhoeve, welke hij van hypotheek tracht vrij te krijgen. Hij leeft en werkt daar met zijn moeder, zijn zuster Tine en zijn broer Nick. Deze laatste vertelt hem, dat zijn vroeger speelgenootje Thea, de dochter van den overleden burgemeester, die nu een deffige dame is geworden, met haar tante op de naburige hulze de Hulsthoef is teruggekomen voor een zomerverblijf. Al spoedig ontmoet hij haar en ze voeren een kort gesprek, dat naar half in den smaak valt van den jongen boer, die ook nog met voezekte te kampen krijgt. Later hindert Thea hem, omdat zij boomen laat kappen voor den aanleg van een tennisbaan. Toch leven er in zijn hart ook mildere gevoelens voor zijn vroeger speelkameraadje, dat hij thans bij het graf van haar vader ontmoet.

De dokter vertelde mij zooveen, dat je je studie op hebt gegeven om je moeder te helpen op de boer- derij. Ik heb nooit geweten, dat je studeerde. . . . Onderwijzer wilde je worden?"

Hij lacht, een korten, harden lach, die zonder vreugde is.

„Ja, zoover ging ik, en misschien nog veel verder met mijn wenschen. Eigenlijk was er niets, dat ik niet weten wilde, kennis leek mij meer dan macht, ze scheen mij het leven zelf. . . . En nu. . . .” hij wendt zich af van het graf en doet een paar passen als wilde hij een einde maken aan het gesprek. . . . „nu besta ik alleen nog maar voor mijn werk,” eindigt hij dan abrupt.

„En je leeft toch ook,” zegt ze kalm. „En je bent toch niet ongelukkig.”

„Ongelukkig? Nee, dat ben ik niet. . . . Maar er zijn zooveel verschillende stadia tusschen gelukkig en ongelukkig zijn. . . .”

„Zie je wel, dat ik gelijk had, toen ik zei, dat je een filosoof bent? Vader was het ook, hij hield er van bespiegelingen over menschen en dingen te houden. Zijn brieven waren er vol van. Ik wou, dat ik ze je kon laten lezen.”

Zijn blikken glijden van de grafzerk naar haar en dan weer terug.

„Hield je werkelijk veel van je vader? Ik bedoel, mis je hem erg?”

Ze wordt niet boos om zijn tactloze vraag, maar hij ziet dat haar mond, die niet klein, maar gevoelig van lijn is, zenuwachtig trekt.

„Je denkt natuurlijk, dat ik hem altijd alleen liet, en je veroordeelt dat zoals de meeste menschen. Je vergeet, dat ik heel anders ben opgevoed. Tante Leonie vindt alles, wat naar gevoelsuitingen zweemt, sentimentaliteit, en als ik ergens een hekel aan heb, is het, om voor sentimenteel uitgekreten te worden. Zou jij er ook niet zoo over denken, als je dat van jongs af aan voorgehouden was?”

Hij haalt heel even zijn schouders op. Zijn gezicht verstrakt.

„Ik kan dat niet beoordeelen. Maar ik geloof, dat iemand, die een vader had zoals den jounen, daar trotsch op moest zijn. En gevoel kan nooit verkeerd zijn, als het maar in de juiste banen geleid wordt. . . .”

„Dat klinkt nuchter,” zegt ze, „en ik vind nuchterheid minstens even afschuwelijk als sentimentaliteit. Daar staat een bank, laat ons even gaan zitten. Ik vind het prettig met je te praten. Je. . . je werkt zoo onnuchterend.”

„Ontonuchterend?” Hij trekt zijn wenk- brauwen omhoog, en er is onwil in zijn houding als hij haar volgt naar de bank, die naast een uitgebloeden seringestruik staat.

„Ja, je zegt de dingen zoals je het meent, en ik ben gewend, dat menschen zich voorzich- tiger uitdrukken. Het geeft je soms een gevoel, alsof je in watten gewikkeld bent. En watten schijnen een versuffende uitwerking op den menschenlijken geest te hebben.” Ze lacht even, maar haar oogen blij- ven ernstig.

„Jij bent ook niet gelukkig,” zegt hij, en schrikt dan van zijn eigen opmerking.

Ze antwoordt niet dadelijk, maar kijkt van ter zijde naar hem. Hij zit wat voorover- gebogen en teekent met een tak, dien hij heeft opgepraapt, figuurtjes in het zand. Ze vindt, dat hij er in zijn beste pak, dat donker en van niet bijzonder fijne snit is, minder voordelig uit- ziet dan in zijn werk- tonue. Zijn hoed ligt naast hem op de bank. Het is een grijze deuk- hoed, niet nieuw meer, met een wat verfromfaaid lint. Zijn handen zijn roodverbrand en dragen de sporen van harden arbeid, en als hij in vuur raakt, spreekt hij dialect. Eigenlijk is hij heele- maal niet het soort man, dat een meisje van haar stand aan zou moeten trekken. Toch trekt hij haar onmiskenbaar aan. Ze is eerlijk genoeg om dat zichzelf te durven bekennen.

„Ben ik niet gelukkig? Mij dunk, ik kan niet meer verlangen dan ik heb. Vader heeft mij een

goed tehuis nagelaten en een behoorlijk inko- men, en ik kan feitelijk alles doen waar ik lust in heb. De meeste meisjes die ik ken zijn op hun vierenwintigste niet zoo ver. En als er dingen zijn, die ik niet kan bereiken, zijn ze mij gewoon- lijk niet eens de moeite waard.”

Ze denkt aan den auto, dien ze niet heeft gekocht. Feitelijk trekt het haar heelemaal niet aan, een auto te bezitten. Ze houdt meer van paarden en honden, auto's zijn levenloze dingen, en omdat ze heelemaal niet technisch van aanleg is, zou ze alles, wat met het invendige in verband staat, aan een monteur of een chauffeur moeten overlaten. En dat denkbeeld ontneemt alle waarde aan het bezit van een eigen wagentje. Ze heeft er alleen over gesproken, omdat ze wist, tante Leonie er een genoegens mee te doen. Arme tante Leonie, die doodsbang is voor paarden en altijd denkt, dat die dieren er op loeren om met haar op hol te slaan. . . .

Ze zwijgen als bij afspraak, ieder verdiept in zijn eigen gedachten. Het is een weldoende stilte, die geen van beiden wenscht te verbreken. Een man komt naderbij, voorovergebogen, met slof- fende voetstappen. Hij houdt zijn handen op den rug, en als hij hen genaderd is, heft hij heel even het hoofd op en groet hen vanonder den groe- nigen rand van zijn hoed.

„Goemiddag saam. . . .”

Gert Jan antwoordt op denzelfden toon, het meisje knikt alleen maar even. Gert Jan kent hem wel, het is Vassen, die daarginds bij het Kraaienveld woont, waar de grond zanderig en onvruchtbaar is. Hij heeft dat voorjaar zijn zootje verloren en daar is hij nog altijd niet overheen, ofschoon hij nog twee meisjes heeft. Om de een of andere reden is de man hem niet sympathiek. Zijn oogen onder de borstelige wenkbrauwen staan te dicht bij elkaar en er is iets sluis in zijn gezicht, dat te zamen met zijn laag, dom voorhoofd op Gert Jan afstootend werkt.

Die zal wel weer praten, denkt hij. De kerel zit meer in de kroeg dan dat hij werkt, hoewel ik moet toegeven dat uit dat stuk grond van hem niet veel te halen is. Hardop zegt hij, en geeft zoo lucht aan de gedachten die al dien tijd in zijn geest omwoelen:

„Maar als de dingen, die je bereiken wilt, jou noodzaken er iets anders en mooiers voor weg te gooien, dan zie je daar niets in. . . .”

Ze kijkt hem bevreemd aan. Wat is zijn toon opeens bitter. Weer verwondert haar zijn plot- selinge overgang in een andere stemming.

„Ik ben me niet bewust, dat ik ooit iets heb weggegooid, dat de moeite van het bewaren waard was,” zegt ze met al de aangeboren hoog- hartigheid van haar geslacht.

„Waarom liet je dan die tennisbaan aanleg- gen? Misschien ben je hier een half jaar, mis- schien ook maar een paar maanden. . . . In dien tusschentijd wil je je amuseeren, nietwaar? En daarvoor moest een prachtig stuk ongerepte natuur vallen, omge- haakt worden als waar- deloos brandhout. . . .”

„O, bedoel je dat?”

Haar stem klinkt vreed, gesmoord. Ze heeft al dien tijd ge- voeld, dat er iets broed- de onder zijn schijn- bare kalute. Nu weet ze het. Het gaat om dat stuk bosch, waar- van de aannemer zei, dat het omver moest. Er was nergens een geschikt stuk open grond, en hoewel ze het jammer had ge- vonden, die boomen op te offeren, scheen het haar toch logisch, dat je geen baan kunt laten

aanleggen zonder behoorlijk open terrein. En nu valt die jongen daarover, alsof het zijn grond betreft.

„Hoor eens, dat is iets, waar jij niet over kunt oordeelen. Die baan moest daar komen, er was eenvoudig nergens anders gelegenheid voor. En wat die boomen aangaat, natuurlijk vond ik het zonde, maar ze hadden toch eens geveld moeten

AAN ONZE LEZERS

Zeer tot ons leedwezen zijn wij ge- noodzaakt onze lezers er van in kennis te stellen, dat de jongste maatregelen op het gebied van papierbezuiniging ten gevolge hebben dat ons blad, met ingang van dit nummer, met vier blad- zijden moet worden ingekrompen. Des- ondanks zullen wij, bij een evenredige vermindering van diverse rubrieken, zoomede van de advertenties, er naar blijven streven om de reputatie van Panorama als het belangwekkendst en meest gelezen familietijdschrift te hand- haven. Anderzijds blijven wij de hoop koesteren, dat onze lezers, met begrip voor de uiterst moeilijke omstandig- heden waarin wij verkeeren, ons hun trouw en sympathie niet zullen ont- houden. Directie en Hoofdredactie

VERVOLG OP BLADZIJDE 7

Als de zon bijzonder fel schijnt, dan is het aan te bevelen eens van kapsel te veranderen, omdat het haar gelijkmatig verschiet.

Relang-D.V.-Recl...
zonnebaden is het in de zon laten opdrogen van door zwemmen of anderszins nat geworden haar. Een werking die hetzelfde effect heeft als de behandeling met waterstofsperoxyde en dus eveneens het door zoovelen zoozeer gewenschte bleeken ten gevolge heeft. Het resultaat is overigens lang niet bij iedereen even gunstig, daar het haar evengoed leelijk streperig kan worden. Hoe dan ook, op het eind

Als het haar nat geworden is, dan niet gaan zonnen, daar anders het zoo schadelijke effect van een behandeling met waterstofsperoxyde ontstaat.

DIE ARME HAREN!

Als we met vakantie naar buiten gaan, wordt de hoed op nonaactief gesteld met het gevolg dat onze haardos evengoed als wijzelf kan genieten van zon en lucht. Dat buiten zijn zou ons haar dan ook zeer zeker ten goede komen, als er geen andere factoren waren, die het nuttig effect van die luchtbaden teniet deden. En dan dienen we als eersten boosdoener de op zichzelf toch zoo heilzaam werkende zon te noemen. Zoo overdrijving altijd schaaft, dan toch zeker hier. Als het haar ten minste niet buitengewoon sterk is, loopt men gevaar dat het bros wordt en gaat afbrieken, nadat het overmatig lang aan felle zonnestralen is blootgesteld. Een proces dat gewoonlijk eenige weken na de vakantie optreedt. Veel schadelijker nog dan op een overdreven manier

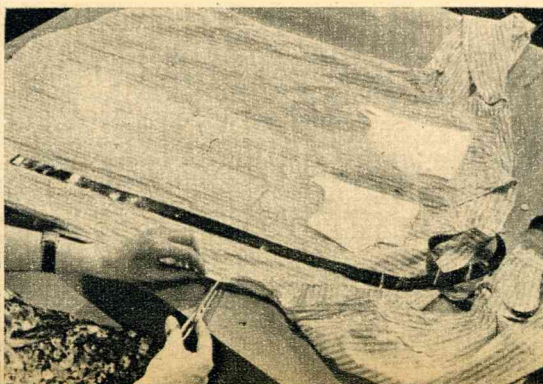
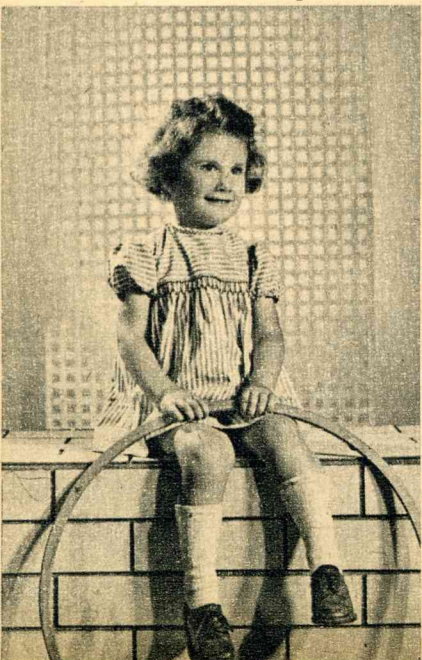
van het seizoen snakt ons haar gewoonlijk naar voedsel en kunnen we niet beter doen dan bij een kapper, die nog de noodige ingrediënten bezit, een of meer oliebaden nemen. Hebben we zelf nog wat wonderolie, dan kunnen we de hoofdhuid 's avonds met deze uiterst vette substantie masseren om het haar pas den volgende ochtend uit te wassen. Ten slotte zij opgemerkt, dat we nooit genoeg kunnen borstelen en dat niet alleen vanwege het vele stof, dat natuurlijk op de hoofdhuid koekt, maar eveneens vanwege den vermeerderden bloedtoevoer. Al hebben we het in onze vakantie gewoonlijk nog veel drukker dan anders, toch zullen er elken dag tien minuutjes af moeten om ons haar op peil te houden.

Dat had vader niet verwacht!

Eigenlijk was vader maar wat blij dat hij dat oude overhemd met goed fatsoen kon afdanken, want dat blauw met witte streepje had hem nooit erg aangestaan. En moeder was ook in haar schik, want onder haar vaardige handen werd het al ras tot een schattig jurkje voor haar kleine puk.

Hoe ze dat klaarspeelde? Ziehier de beschrijving. Het patroontje nemen we af van een oud jurkje. Het knippen, zooals dit op de eerste foto wordt gedemonstreerd is niet voor ieder overhemd hetzelfde. Dit ligt aan de slijtage en aan het dessin waarin de stof van het hemd getrukt of geweven is. In ons geval was het leuker dat het platstukje en de mouwtjes in de breedterichting werden geknipt. Het rokje kreeg de breedte van het hemd, zoodat er flink wat ruimte in kwam. De leukste oplossing om zoveel ruimte te verwerken is wel een gesmoekt randje. Hiervoor rimpelen we de stof over de gehele breedte van den te smoocken rand in en wel zoo dat er telkens om den centimeter een paar draadjes opgenomen worden (teekening 1). Als we den rimpeldraad dan aantrekken ontstaan de zoogenaamde smockplooitjes (teekening 2). Op deze plooitjes gaan we smoocken. Eerst een randje van gewone steelsteekjes (zie teekening 3) en enkele centimeters hieronder een randje flanelsteekjes (teekening 3). Als het rokje gesmoekt is, wordt het aan het lijfje geregen en het geheel gepast. De mouwtjes worden dichtgestikt en eveneens aan den onderkant met een randje steelsteekjes gesmoekt. Vervolgens worden ze in de armsgaten geregen en dan wordt het jurkje opnieuw gepast.

Val trots in haar nieuw gewaad!

TOMATEN doen haar intrede

Terwijl de zon het velletje der vacantië-gangers bruint, geeft zij den tomaten een fel rood kleurtje. Deze vruchten kunnen dan ook weer in verschillende vormen op tafel gebracht worden.

Een heel dankbaar gerecht is wel de sla, die met weinig moeite is klaar te maken en die als groente en als broodbelegging gegeven kan worden. Hoe smakelijk de sla ook is, wij mogen toch wel aannemen, dat zij af en toe haar plaatsje zal moeten afstaan aan de gebakken tomaten met ui.

De verschillende ingrediënten voor de sla.

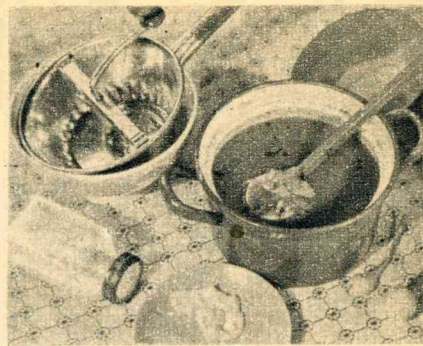
Tomaten (4 personen).

6 grote tomaten, een uitje, een scheutje azijn, 1/2 theelepel mosterd, een snuifje zout, peper, een paar druppels bouillonaroma, peterselie. Snijd de tomaten in schijfjes, bestrooi ze met peper of surrogaat ervan en zout. Snipper het uitje, voeg er de overige ingrediënten aan toe en roer alles tot een gelijkmatig mengsel. Schep de tomatenschijfjes hier doorheen en dien de sla in een glazen schaal op. Strooi er wat fijngehakte peterselie over.

Tomatensoep (4 personen).

1 1/2 liter bouillon van beentjes of water waarin 4 bouillonblokjes zijn opgelost, een stukje boter, 500 gram tomaten, drie uitjes, drie laurierbladeren, 45 gram bloem, zout, peper of surrogaat ervan.

Breng den bouillon aan de kook. Smelt een kluitje boter, voeg hierbij de in stukken gesneden tomaten, de gesnipperde uitjes en de

De gesmoorde tomaten en uien worden gezeefd.

laurierbladeren. Laat het mengsel gedurende vijf minuten fruiten. Giet er roerende den bouillon bij en laat de soep gaarkoken.

Wrijf haar door een zeef, breng haar opnieuw aan de kook. Bind haar met de bloem, die met een scheutje water tot een papje is aangemaakt. Maak de soep op smaak met zout en peper of surrogaat ervan.

Gebakken tomaten met ui.

6 tomaten, een kluitje boter, 2 uien, zout, peper of surrogaat ervan. Snijd de tomaten in schijfjes. Smelt de boter in 'n kokenpan, voeg er de gesnipperde uien aan toe en laat ze lichtbruin bakken. Schuif ze naar een kant van de pan en leg er de tomatenschijfjes bij. Bestrooi ze met zout en peper of surrogaat ervan, laat ze vlug bruin bakken. Leg de tomaten op een verwarmden schotel en strooi de uien er overheen.

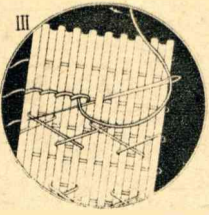
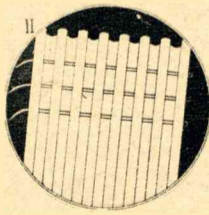
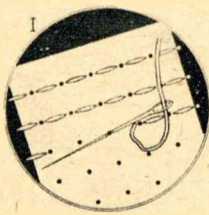
Eerst worden de uitjes gebakken, daarna de tomaten.

Panoramastudio

DE ZOMERGARDEROBE VAN ONZE KLEINTJES

Panorama-studio

317

299

307

319

326

Bestellingen van de patronen kunnen geschieden door toezending van 't bedrag per postwissel of giro. De prijzen zijn: rokken, blouses, kinderkl. 21 ct.; japonnen, mantels en manteleost. 37 ct.; complets 52 1/2 ct. (plus 5 ct. portokosten bij verzending p. post). Patronenkantoor Panora, Nassaulaan 51, Haarlem. Postgiro 293631. Ook verkrijgbaar bij onze verschillende kantoren en bezorgers.

Het is werkelijk een heel probleem voor onze huismoeders om steeds weer opnieuw uit de afgedankte spullen van de ouderen nieuwe kleertjes voor haar kleuters te maken. Wij geven hierbij dan ook enkele modellen voor verschillende leeftijden, die uitstekend geschikt zijn om uit deze oude kledingstukken gemaakt te worden.

No. 299: Genopte meisjesjurk, hals met kraag, sluit met knopen en knoopsgaten, ceintuur in de taille, korte mouw. Verkrijgbaar in bovenwijdte 76-80.

No. 317: Licht jurkje, kraag met volant, wijd rokje, korte mouw. Verkrijgbaar in bovenwijdte 60-64.

No. 307: Jongenspakje, kraag en revers, sluit met twee rijen knopen, ceintuur in de taille, korte pantalon. Verkrijgbaar in bovenwijdte 64-68. Bemoedigde stof 160x140 cm.

No. 319: Jurkje in twee kleuren, hals met kraag, korte mouw, voorbaan met plooi. Verkrijgbaar in bovenwijdte 72-76.

No. 326: Speelpakje van genopte stof, hals met kraagje, wijd broekje. Verkrijgbaar in bovenwijdte 60-64.

Nu vader het overhemd tóch heeft afgedankt, zorgen ijverige handen, dat de kleine meid er een keurig jurkje van krijgt.

Panoramastudio

VERVOLG VAN BLADZIJDE 5

worden, en er staat heuseh nog een heel mooi stuk bosch omheen..."

"Maar het berkenlaantje is weg..."

"Het berkenlaantje... Ja, je hebt gelijk... er stonden daar heel wat berken... Maar ik heb nooit gedacht, dat jij daarom gaf, ik meende, dat je net als tante Leonie berken alleen zou zien als prachtig hout voor open haarden..."

Weer is er die spot in haar stem, die hem strient. En opeens staat hij op, groot en breed gaat hij voor haar staan en kijkt op haar neer:

"We praten langs elkaar, het is precies, alsof we ieder een andere taal spreken. Misschien heb ik je te veel geïdealiseerd, maar ik dacht -- als ik soms wel eens herinnerde hoe je was -- dat zulke dingen betekenis voor je hadden. Maar natuurlijk heb ik me vergist, en je hebt gelijk, als je me 'n dommen boerenkinkel vindt."

Dan is Gert Jan weg. Met groote, ongelijke stappen loopt hij over het witte zandpad. Zonder groeten is hij heengegaan en Thea zit daar, outthut en alleen, op de bank in den zonneschijn, en kijkt naar haar lage zwarte schoentjes, die grijs zien van het stof dat hij heeft opgejaagd.

De Maandag, die volgt op dezen vreemden Zondag, waarin Gert Jan zich heeft uitgesproken op een manier, die Thea geërgerd en verwonderd heeft achtergelaten, schijnt in alle opzichten een ongeluksdag te zijn. Om te beginnen blijkt zijn vrees, dat er nog meer slachtoffers onder het vee zullen volgen, maar al te waar te zijn. Dezen morgen heeft hij ontdekt, dat nog twee andere koeien de ziekteverschijnselen vertoonden. Gisteren, laat in den middag, is de veearts op zijn motor nog even langs gekomen en heeft met Gert Jan samen het koppel in de weide geïnspecteerd. Er was er toen nog geen enkele, die een definitieve diagnose mogelijk maakte, al was een zekere druiligheid bij enkele exemplaren niet te miskennen. Maar vanmorgen heeft hij dokter Faber opgeheld, geen twijfel was meer mogelijk. En na dit tweemaal zouden er waarschijnlijk wel meer volgen, dus mocht de aangifte geen dag meer worden uitgesteld.

Gert Jan denkt er over, met de brik naar de stad te rijden, de zwarte moet noodig eens worden afgestapt, anders wordt hij te lastig.

Maar als Niek een half uur later den zwarte heeft ingespannen, breekt bij den eersten ruk, dien Gert Jan aan de teugels geeft, een er van dicht bij het hoofdstel af, en de zwarte, die zich opeens vrij meent te voelen, maakt een zonderlinge beweging, die bijna het lichte karretje doet omtuimelen. Gelukkig springt Gert Jan met veel tegenwoordigheid van geest er nog bijtijds af, terwijl Niek het paard nog net grijpt voor het zijn gang kan gaan. Gert Jan duwt met zijn breede schouders het wagentje, dat op één wiel leunt, terug, en dan komt er even een grijs op zijn gezicht als hij naar Niek kijkt, die een soort Wild-West-vertooning geeft met den onhandelbaren zwarte. Het dier steigt er en tracht in het rond te draaien, maar Niek hangt aan het hoofdstel en houdt met zijn gering lichaamsgewicht de ergste capriolen tegen. Maar eerst als Gert Jan met vaste hand ingrijpt en het paardenhoofd omlaagdukt, verandert de situatie en begrijpt het paard, dat het zijn meester gevonden heeft.

Nu staat het bevend en met platliggende ooren op het omgewoelde erf en schraapt met de voorbenen ongedurig den grond, terwijl Niek een ander tuig haalt en Gert Jan boos en ongeduldig eenige minder vleeiende woorden aan zijn adres schreeuwt. Als Thea hem zoo zag, zou zij hem met recht een ongelikten beer noemen, er is weinig „heerachtigs", zoewel in zijn verschijning als in de ongekuiste taal die hij gebruikt.

Eindelijk komt Niek terug en wordt het paard opnieuw ingespannen. En dan rijdt Gert Jan in een oude bruine werkbrock en met een grijs sportjasje, waarvan de mouwen hem veel te kort zijn, naar de kleine vestingsstad, die aan den anderen oever van de rivier ligt en waaronder het gehucht Lagerhorst ressorteert.

Hij is vandaag in een roekeloze stemming en rijdt met een gang, die de boerenjongens, die op hun groote platte wagens zitten, waarvan de massieve rubberbanden geen geluid maken op den mooien, geasfalteerden weg, hem met een verwonderd hoofdschudden na doet zien. Hun goedmoedige zware Oldenburgers loopen met den rustigen tred van echte werkpaarden. Voor hen is de dag van morgen gelijk aan dien van vandaag en man en paard zien niet de minste reden zich ook maar eenigszins te haasten.

Maar één voordeel heeft die snelle gang. Men denkt minder, als men noodzaak is een vurig paard in bedwang te houden en dat is het enige wat Gert Jan verlangt. Hij wil niet denken, niet toegeven aan al die sombere overpeinzingen, die hem den kop gek schijnen te willen maken. Een mensch, die door het ongeluk achtervolgd wordt, tracht dikwijls op die manier aan zijn noodlot te ontkomen.

Het weer is al evenmin opwekkend. Een saai motregen druift neer en de boomen staan kil en naargeestig langs den weg als trieste waachters in een vijandelijk land. Er is vandaag geen samenhang in het landschap, dat onder een felle zon van zoo onzegbare bekoring kan zijn. Alles schijnt dof en afstootend te werken en als Gert Jan bij de spoorbaan een oogenblik moet wachten, schrikt een klein meisje, dat op een hekje zit te wachten, van den somberen blik dien hij haar toewerpt.

En dan klikken de hoeven van het paard over de mooie witte brug die de rivier overspant.

Gert Jan rijdt tot bij den ingang van het café de Gouden Roos, bindt er den zwarte buiten vast, en gaat naar binnen in de benauwde, lage gelagkamer, waar een dampige geur van vochtige kleeren, menschen en gestrijke dranken hangt en waar hij bij de toonbank een gesprek met den waard begint, alvorens hij de gloeiende koffie drinkt die hem wordt voorgezet. Hij, die anders zoo weinig spreekt, is vandaag blij, zich tegen een menscheijk wezen te kunnen uiten en Thomassen, die vroeger op zee geweest is, is een van die menschen, die de kunst verstaan een ander tot praten te brengen. Van het weer komen zij op den stand van de veldgewassen en daarna op de prijspolitiek van de regering om via de ziekte onder het vee over den markverkoop te beginnen. En het volgende nieuwtje van den waard is, dat de freule van het „Huis" (daar bedoelt hij de Hulsthof mee, die een van de oudste bezittingen in den omtrek is en door iedereen zoo genoemd wordt) vandaag haar paard heeft aangekregen, dat naar men zegt een Arabische volbloed is. En Gert Jan voelt iets van jaloezie in zich opkomen om de manier waarop de waard dat paard prijst. Hij heeft altijd een voorliefde voor paarden gehad en dat is ook de reden waarom hij den zwarte heeft aangehouden, die een veulen is van een dure merrie, die zijn vader indertijd nog heeft aangeschaft. De merrie is verkocht, maar het veulen heeft hij behouden en hij weet heel goed, dat menige boer hem het bezit van dat prachtige dier benijdt. Maar een Arabische volbloed...! Hij gooit zijn hoofd achterover en tracht te lachen en zegt dan met iets van geringschatting: „Nu ja, daar verdoet zoo'n meisje haar geld aan, maar verstand van paarden heeft zij immers niet, en 't is zonde van zoo'n dier om door een vrouwenhand verknoeid te worden..."

De waard is het daar volkomen mee eens en beweert, dat het enige, wat vrouwen met zekerheid van een paard weten, is, dat het dol is op suikerklorntjes. Welke aardigheid onder de andere bezoekers groote hilariteit ontketent en een dikke verkoopman doet opmerken, dat het al erg genoeg is, dat iedere vrouw tegenwoordig een fiets wil hebben, en dat zij de paarden maar liever aan de mannen over moeten laten. En terwijl het gesprek algemeen wordt, verhaalt Gert Jan stilletoes de Gouden Roos en bekijkt buiten den zwarte met een critisch oog alvorens hij zich naar het gemeentehuis begeeft. Hij moet toegeven, dat dit paard geen Arabisch bloed heeft, maar een mooi dier is 't en 't zal braaf geld opbrengen als hij 't eens zou willen verkopen...

Maar voorloopig is daar geen sprake van, en dan staat Gert Jan in de smalle gang van het gemeentehuis en vertelt met een effen stem, die niet de minste ontroering verraadt, dat er mond- en klauwzeer hoerscht op de Wilgenhoeve. En die onbewogenheid verlaat hem niet, terwijl hij de instructies aanhoort die hem gegeven worden, ook al weet hij, dat zij niets dan moeite en last en een groot geldelijk verlies beteekenen. Hij schijnt van binnen bevroren te zijn en alle gevoel in hem is gedooft als een vuur waarover een dikke laag asch is gestrooid. Maar als hij teruggaat naar de Gouden Roos, loopt hij de gelagkamer door, rechtstreeks naar het buffet. En daar bestelt hij, tot groote verwondering van den waard, die weet, dat hij nooit iets van dien aard gebruikt, een borrel, dien hij snel achterover wipt, en daarna nog een, die denzelfden weg gaat...

Terug rijdt Gert Jan, ruim een uur later, maar zijn blik is niet langer somber. Hij bemerkt niet eens, dat Joost, die in een klein kroegje aan den kant van den weg heeft gezeten, nu ver voor hem uit fietst en met moeite zijn stuur recht houdt. Gert Jan is nu vroolijk gestemd, hij ziet de heele wereld door een rose bril en geloof, dat niets hem meer deren kan. Een borrel heeft dien invloed op hem gehad en hij vraagt zich met verwondering af, waarom hij daar niet eerder aan gedacht heeft. Een man, wien alles tegenloopt, heeft iets noodig, dat hem op de been houdt. Het is immers niet mogelijk, alleen stand te houden tegen die duivels, die hem van alle kanten belagen: geldgebrek en veenziekte, en die vreemde, knagende pijn van niet begrepen worden en dan dat meisje, dat hem zoo hooghartig behandelt, omdat hij niet in haar wereld thuisloopt. Alsof de Wilgenhoeve niet een oude havezate is, in vroeger tijden een riddersgoed, waarvan de bewoners in hoog aanzien stonden. Zijn voorvaderen zijn even goed als de hare, en als niet zijn vader geld en goed verbrast had, was het niet noodig geweest, dat hij, Gert Jan, zich van den ochtend tot den avond uitsloofde om een knecht uit te sparen. Dan behoefde hij er niet bij te loopen als een landarbeider, maar kon hij...

Gert Jan lacht hardop. En juist, terwijl hij dit doet, suist hem een auto voorbij, een lichte, grijs overkapte wagen, die aan de zijden open is. De inzittenden kan hij niet goed zien, maar het zijn een man en een vrouw en ze maken den indruk van een gelukkig, welvarend paar.

Eén oogenblik heeft hij gemeend Thea te herkennen, maar dat lijkt hem onmogelijk. Hoe zou zij zoo opeens in dien auto komen naast een vreemden man? Maar terwijl hij ze nakijkt, en bemerkt, hoe ze nu de brug bij de Regge genaderd zijn, ziet hij den auto opeens linksaf schieten en een groote bocht maken. Dan klinkt een vervaarlijk, dreunend geluid en het volgend oogenblik verdwijnt de wagen dwars door de ijzeren leuning over de brug in het water...

WORDT VERVOLGD

Antoni van LEEUWENHOEK

NOESTE ZELFSTUDIE
gaf het leven van dezen merkwaaardigen man een nieuwe wending en maakte hem tot grondlegger van de microscopische anatomie. Thans geschiedt technische zelfstudie 't grondigst en snelst via PBNA.

Schriftelijke opleiding voor BOUWKUNDE, WEG- EN WATERBOUWKUNDE, WERKTUIGBOUWKUNDE, ELECTROTECHNIEK, CHEMISCHE TECHNIEK, ZUIVELTECHNIEK, TUINONTWERPER, MODERNE RECLAME

Vraag Prospectus 101.

PBNA
ARNHEM

ARTIS
AMSTERDAM

Alle Zaterdagen
Zondagen en **0.52**
Woensdagen....

Overige dagen:
Volwassenen **0.77**
Kinderen t/m 13 jaar **0.52**

Stadgenooten **26 ct.**
des Zaterdags

Verhuurt U zich op uw
VACANTIE ?

Men kan er niet elken dag op uit trekken, maar op vrije dagen van licht, lucht en zon te genieten is tegenwoordig voor de vrouw geen probleem meer, want de moderne Camelia-hygiëne beschermt en schenkt haar ten alle tijde een gevoel van zekerheid en frisheid.

HET BETROUWBARE **Camelia** VERBAND

Doorloopen?

Ja, vroeger zoudt U doorloopen op Uw klompen tot ze letterlijk doórgelopen waren. Maar nu - doorloopen? Integendeel. Want als er eenmaal gaten in de zolen vallen dan kan het te laat zijn. Het is thans mogelijk versleten, maar niet doórgelopen, klompenzolen weer zoo goed en sterk te maken als te voren! In alle steden en dorpen zijn winkels aangewezen - kenbaar aan een kennisgeving voor de ramen - die inlichtingen verstrekken en opdrachten aannemen tot het verzolen van klompen.

Zoo luidt dus voortaan het parool: 'n oude klomp - 'n nieuwe zool!

Publicatie t. b. v. de Bedrijfsgroep Houtindustrie

Junghans
KLOKKEN EN WEKKERS
sedert 80 jaren
toonaangevend

PALM P 846 A

Ovaaltjes

helpen U bij **rheumatiek, ischias, pijn en scheuten in ledematen en gewrichten, bij spit, griep, verkoudheid en zenuw- of hoofdpijnen.**

Let op de naam „Ovaaltjes" en prijs op de verpakking: **20 tabl. slechts 60 cts.** In alle apotheken en drogisterijen verkrijgbaar. Laat ons ook Uw ervaringen weten!

Sanita-Agentschap, Nieuwskade 373, Amsterdam.

BIEDT U HET BESTE OP FOTOGEBIED

WERELDREPUTATIE - WERELDMERK

TOT LEERING ENDE VERMAECK!

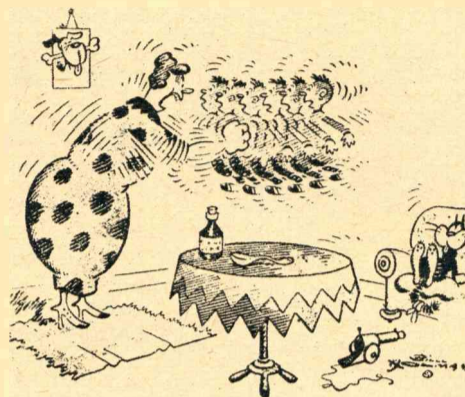
„Ik houd niet van die stukken die zoo plotseling eindigen. Je krijgt bijna geen tijd om je schoenen aan te trekken.“

HARDLEERSCH

Wat? Ben je daar alweer? En nog geen vijf minuten geleden heb ik je er uitgegoid?”

„Ja, meneer, u hebt me er wel uitgegoid, maar u hebt vergeten me te zeggen, of ik de hand van uw dochter kreeg.“

Een stuk papier kan men niet meer dan zeven keer vouwen. Als u het niet gelooft, kunt u het probeeren.

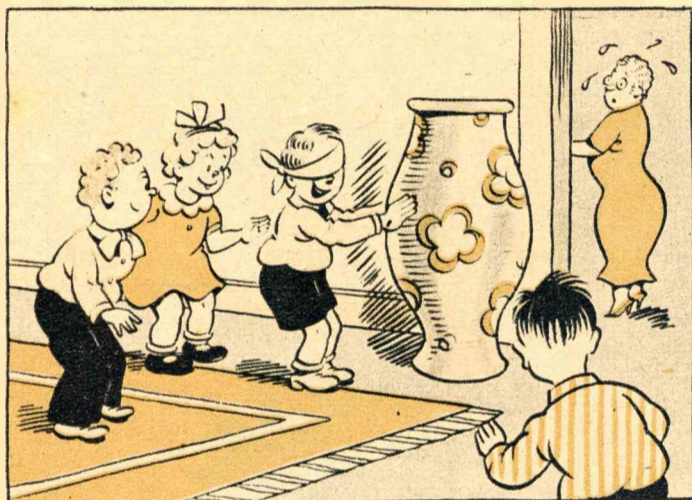
„Ik heb je toch gezegd, dat je je medicijn eerst moest schudden voordat je naar innam!“

KORTHEIDSHALVE

De professor in de geschiedenis: „Deze gebeurtenis vond plaats in het jaar 71. Wanneer ik echter zeg dat deze gebeurtenis in het jaar 71 plaatsvond, dan bedoel ik daarmee dat het in het jaar 1871 geschiedde. Ik zeg echter dat het in 71 plaatsvond, in plaats van in het jaar 1871, omdat als ik zeg 71 het veel korter is, dan wanneer ik zeg 1871. Dat is duidelijk, nietwaar, mijne heeren?“

TIJDBEELD

Pietersen bezoekt de bioscoop. Een meisje licht hem met een zaklantaarn bij tot hij op zijn plaats zit. Als hij zit, keert hij zich tot de ouvreuse en zegt: „Als de hoofdrol afgelopen is, ga ik naar huis en wilt u mij dan ook even bijlichten tot de Voorstedlaan?“

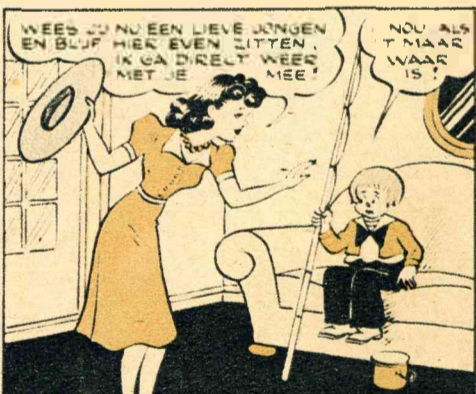
„Dat is tante Amelia!“

KINDERMOND

Zeg, Frits, heeft jouw grootvader ook zoo'n groote snor, zoals de mijne?“

„Nee, mijn grootvader is kaal onder zijn neus.“

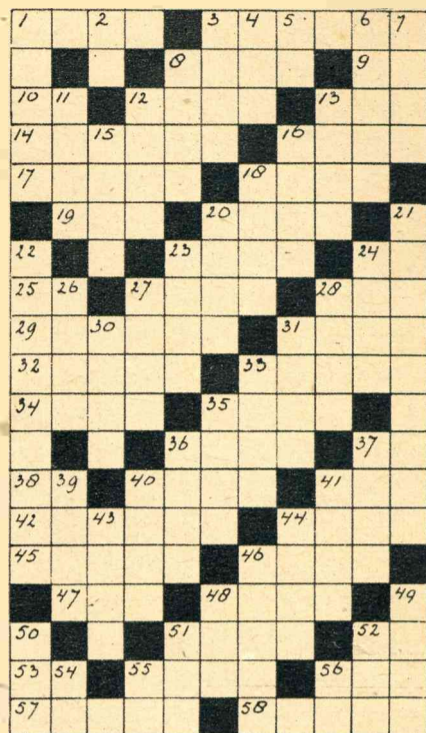
VOOR DE JEUGD

KRUISWOORDPUZZLE

HORIZONTAAL:

- 1 teeken
- 3 vrucht
- 8 kleurstof
- 9 ter plaatse
- 10 rivier in Azië
- 12 plezier
- 13 verheugd
- 14 verenigingsblad
- 16 sterk
- 17 boek der Mohammedanen
- 18 tocht
- 19 voertuig
- 20 moeras
- 23 zangers
- 24 familieid
- 25 voorzetsel
- 27 hoofddeksel
- 28 lapje
- 29 denkbeelden
- 31 opening
- 32 bouwwerk
- 33 oponthoud
- 34 nobel
- 35 gewas
- 36 handeling
- 37 zangnoot
- 38 bevestiging
- 40 verpakking
- 41 spoedig
- 42 naar
- 44 drank
- 45 reeks
- 46 boor
- 47 paard
- 48 landman
- 51 wegverhooging
- 52 bergplaats
- 53 voertuig
- 55 houding
- 56 belofte
- 57 genoeg
- 58 seizoen

VERTICAAL:

- 1 fantoom
- 2 technicus
- 3 stad in Duitsland
- 4 keurig
- 5 soort voertuig
- 6 verzameling platen
- 7 voedsel
- 8 stad in Afrika
- 11 stuk
- 12 stel
- 13 hulpmiddel
- 15 aardigheid
- 16 wending
- 18 kleur
- 20 huisdier
- 21 lijd
- 22 kledingstuk
- 23 dapper
- 24 opschepper
- 26 kommer
- 27 lichaamsdeel
- 28 optisch instrument
- 30 lust
- 31 advies
- 33 vlak
- 35 nevelig
- 36 getal
- 37 roodfier
- 39 emmertje
- 40 verwarde knoop
- 41 beest
- 43 liefdegod
- 44 struk
- 46 visch
- 48 vrucht
- 49 larve
- 50 tijdsdeel
- 51 stomp
- 52 Europeaan
- 54 zangnoot
- 55 primo
- 56 voegwoord

OPLOSSING VORIG NUMMER

Bark, bolero, Orion, pedel, denker, te, eng, gas, lid, ga, Sedan, do, a, aar, nek, n, ara, ets, dd, o, era, p, roe, nn, Leo, eer, galop, onera, Ede, eer, na, lik, n, tor, l, er, Oss, rot, g, pit, jas, l, el, roman, ma, nap, kop, mat, ar, lawine, kogel, naken, anemie, kant.

Teekeningen: Fr. Piët, Deike Verlag

VERDACHT

Mina, ik had in het vestzakje van mijn blauwe kostuum een bankbiljet van vijftig gulden zitten. Waar is dat gebleven?“

„Dat weet ik niet, meneer, ik ben niet aan uw kostuum geweest.“

„Zoo! Waar is mijn vrouw?“

„Die is de stad in gegaan, meneer, om een nieuwen hoed te kopen.“

PANORAMA. Geïllustreerd weekblad, verschijnt Donderdags om de veertien dagen. Hoofdredacteur: J. A. M. Douwes. Hoofdstede. Plaatsvervanger: W. N. Stuifbergen, Haarlem. P 1200/1. Verantwoordelijk voor de advertenties: W. H. van Baarle, Overveen. Druk en uitgave: N.V. Drukkerij De Spaarnestad, Haarlem. K 1311

Abonnementsprijs f 1.69 per half jaar, 13 cent per nummer; losse nummers 16 cent. Voor postabonnementen en adreswijzigingen van postabonnementen gelieve men zich uitsluitend te wenden tot het bureau te Haarlem. Bureau's: HAARLEM, Nassaulaan 51, Telef. Int. 13866, Giro nr. 142700. AMSTERDAM, Singel 263, Telef. Int. 33170, Giro nr. 97946. ROTTERDAM, Provenierssingel 27, Telef. Int. 47133, Giro nr. 101981. 's-GRAVENHAGE, Stationsweg 95, Telef. Int. 111666, Giro nr. 43141. UTRECHT, Biltstraat 142, Telef. Int. 13473, Giro nr. 149597. ENSCHEDE, Oldenzaalschestraat 56, Telef. Int. 2198, Giro nr. 383773. ARNHEM, Nieuwe Plein 42, Telef. Int. 24825, Giro nr. 383772. 's-HERTOGENBOSCH, Stationsweg 27, Telef. Int. 4286, Giro nr. 129750. MAASTRICHT, Stationsstraat 20, Telef. Int. 5851, Giro nr. 124690. VLISSINGEN, Badhuisstraat 5, Telef. 81